

Samenvatting

Goed kunnen horen is niet voor iedereen vanzelfsprekend. Het kunnen beoefenen van een sport evenmin. Meer inzicht in de combinatie van deze twee factoren is gewenst. Het W.J.H. Mulier Instituut is onlangs een breed bevolkingsonderzoek gestart naar de sportdeelname van mensen met een beperking in opdracht van Gehandicaptensport Nederland, tot voor kort bekend onder de naam NebasNsg. Naar aanleiding van de resultaten uit dat onderzoek zullen concrete beleidsaanbevelingen opgesteld worden, die aangeven op welke wijze mensen met een beperking optimaal en op verantwoorde wijze aan sport kunnen deelnemen. Een onderdeel van het brede bevolkingsonderzoek is het voorliggende kwalitatieve onderzoek naar het sport- en bewegingsgedrag van doven en slechthorenden.

Er zijn verschillende vormen van doofheid: prelinguaal of postlinguaal. Prelinguaal doof betekent dat men doof is, voordat de ontwikkeling van de gesproken taal op gang is gekomen. Voor deze groep mensen is de Nederlandse Gebarentaal (NGT) meestal de moedertaal. Postlinguaal doof is iemand die op latere leeftijd doof geworden is. Deze persoon is opgegroeid in de horende wereld en maakt gebruik van spraak-afzien (liplezen) en Nederlands ondersteund met Gebaren (NmG). Ook de mate van auditieve beperking kan heel uiteenlopend zijn. Over het algemeen wordt iemand doof genoemd als hij een hoorverlies heeft van 90 decibel of meer. Met minder hoorverlies valt men in de categorie slechthorend.

In dit onderzoek zijn zowel doven als slechthorenden betrokken. Aan de hand van theorie over diverse gedragsmodellen is een conceptueel model gevormd. Daarmee is gekeken welke determinanten van invloed zijn op het wel of niet deelnemen aan sport. Vervolgens is er gebruik gemaakt van methodetriangulatie. Die houdt in dat er verschillende onderzoeksmethoden zijn gebruikt om de algemene vraagstelling en bijbehorende onderzoeksvragen te kunnen beantwoorden. De algemene vraagstelling luidt als volgt:

“Door welke factoren worden het sport- en bewegingsgedrag van doven en slechthorenden van 25 jaar en ouder beïnvloed en welke betekenis geven doven en slechthorenden van 25 jaar en ouder aan sport en beweging?”

De onderzoeksmethoden die zijn toegepast, zijn: verkennende gesprekken, (participerende) observaties en semi-gestructureerde interviews. De verkennende gesprekken zijn gehouden met de accountmanager dovensport, bestuursleden van diverse dovensportverenigingen en een docent lichamelijke opvoeding van een doveninstituut. De observaties, al dan niet participierend, zijn verricht bij een doventraining van een dovensportvereniging, bij een competitieavond van een andere dovensportvereniging en bij een gymles op een doveninstituut. Beide methoden hebben ervoor gezorgd dat er bij de onderzoeker een beter beeld van de onderzoeksgroep is ontstaan,

alvorens met de interviews te beginnen. Alle interviews zijn opgenomen met behulp van een memorecorder. Na de letterlijke uitwerking hiervan zijn de relevante data gereduceerd en gestructureerd met het computerprogramma Atlas-ti 4.2. Op die manier zijn zij op een controleerbare wijze geanalyseerd en konden de resultaten beschreven worden. Sommige uitkomsten zijn toegelicht aan de hand van citaten van de respondenten. Van de achttien ondervraagde respondenten bleek er slechts één niet aan sport te doen. De overigen waren wisselend lid van dovensportverenigingen en/of horende sportverenigingen, of zij sporten in ongeorganiseerd verband.

Voor deze groep respondenten blijken de determinanten 'attitude' en 'zelfvertrouwen' van invloed te zijn op de motivatie om wel of niet te gaan sporten. 'Drempels & knelpunten' kunnen uiteindelijk nog zorgen voor belemmeringen om te sporten. 'Achtergrondvariabelen', 'dovencultuur' en 'evaluatie' over eerder ondernomen sporten zijn indirect van invloed op de motivatie om te sporten. Hiermee is tevens het eerste deel van de algemene vraagstelling beantwoord en het conceptueel model aangepast.

Wat het tweede deel van die vraagstelling betreft, blijken doven en slechthorenden sport voornamelijk in een positief daglicht te zien. De nadelen van sport blijken niet op te wegen tegen de voordelen. Voldaan gevoel, ontspannend, contact met anderen, uitlaatklep en zelfvertrouwen zijn vaak gekozen omschrijvingen van sport. Het onderhouden van sociale contacten blijkt de belangrijkste activiteit in het leven van deze respondenten te zijn. Sport & beweging hebben de tweede prioriteit van de zes voorgelegde activiteiten (sport & beweging, werk, sociale contacten, hobby's, uitgaan en vakantie) gekregen.

De respondenten blijken wel enkele veranderingen te willen zien in de sportwereld. Aan de ene kant willen ze graag dat de dovensport blijft bestaan. Deze mag echter voor sommigen wel wat fanatieker worden beoefend. Groei van het ledenaantal bij dovensportverenigingen is tevens zeer gewenst. Hiervoor is meer bekendheid een vereiste. Aan de andere kant staan meerdere respondenten ook open voor een met horenden geïntegreerde sport. De onwetendheid bij horenden over de omgang met doven en slechthorenden zou hiervoor weggenomen moeten worden. Verder zullen er andere, kleine aanpassingen van beide partijen nodig zijn, maar voor alles is een oplossing te bedenken als je over de goede mentaliteit bezit, aldus sommige respondenten.

Tenslotte blijken de uitkomsten van dit kwalitatieve onderzoek nuttige resultaten over het sport- en bewegingsgedrag van doven en slechthorenden te hebben opgeleverd. Tevens zijn er voorstellen gedaan voor eventueel vervolgonderzoek.